

Prefaci a l'origen de les espècies

Al pati de ma casa, a l'esclatxa d'una paret emblanquinada, ha crescut una mata de *Nicotiana glauca*. Com que busca el sol, ha crescut allunyant-se del mur, creant amb aquest quasi un angle recte. Resulta admirable, i em pregunto si de tot el veïnat sóc l'únic que passa minuts contemplant-la. Hi ha alguna cosa d'atlètic, una tensió laoocontiana, un prodigi veritable d'energia botànica. Hi ha una feréstega lluita entre la necessitat fotosintètica i la insegura superfície sobre la qual es troba ancorada. Fa uns dies que la mirava i em demanava quant més podria créixer sense que la implacable gravetat la desarrelara del mur, o un senzill colp de vent la trencara per la meitat. Avui he tornat a mirar-la, mentre prenia un cafè, i he comprovat amb alegria que a l'extrem de tota aquella vitalitat apuntaven els capolls grocs de les flors: aviat florirà i es produirà el miracle de la fecundació. Alguna papallona nocturna pol·linitzarà aquelles flors que s'alcen sobre el buit, i abans de l'estiu la *Nicotiana* –la meua estimada *Nicotiana*– haurà acomplert el seu deure biològic, alliberant les llavors, que es dispersaran fins a uns altres murs inhòspits, on es tornarà a produir el miracle de la vida.

Mentre mirava aquest matí la *Nicotiana*, he recordat les flors de les plantes carnívores, que aquests dies floreixen al Jardí Botànic de València. Resulta admirable com l'evolució fa que en aquest cas les inflorescències s'allunyen al màxim possible de les fulles. La planta carnívora *Dionaea* necessita per a subsistir que l'insecte pol·linitzador no siga víctima del seu propi parany caça-

Martí Domínguez

mosques: per això les belles flors blanques naixen al final d'una llarga tija, poc harmònica amb la resta de la planta, i que es vincla amb facilitat. I això mateix s'esdevé amb les *Drosera*, que tant s'estimava Charles Darwin: hi ha un tens equilibri entre la llargària d'aquesta inflorescència i la roseta de fulles apetaloses, d'arrels curtes i febles. O amb les *Pinguicola*, de flors violades molt belles, que de segur que són pol·linitzades per papallones, que faran tremolar la planta amb el seu vol ràpid.

Si pogueren, les plantes carnívores lluirien les flors a un metre de distància. Però, com amb la meua *Nicotiana*, la gravetat les tenalla en una lluita constant entre un afany i un altre. Charles Darwin no diu res de tot això: sorprenentment, no es va interessar per la pol·linització de les carnívores; tan sols va voler demostrar –i com ho va fer, amb un llibre de 500 planes!– que aquelles plantes caçaven i s'alimentaven de les seues víctimes. Tanmateix, la planta carnívora necessita ser pol·linitzada pels insectes, i és aleshores quan es produeix l'irresoluble conflicte entre menjar i engendrar. Com més lluny siga la flor de les fulles més èxit tindrà, però també s'exposarà més i més a desarrelar-se o que l'escap floral es trenque per la meitat.

Tot a la natura penja d'imponderables finíssims. I rere cada flor hi ha un dilema natural d'una corprenedora bellesa. Mire de nou la *Nicotiana* que ha crescut al mur del meu pati. Em ve al cap la cançó d'Atahualpa Yupanki: "Hay un aroma nacido en la grieta de una piedra/ parece que la rompió pa' salir de adentro de ella." Això mateix.

JOSE LUIS INIESTA